

Fier-gazet

Dat er lokaal een schat aan erfgoed in alle maten en soorten aanwezig is, is alom geweten. Maar dat gemeentes ook bruisen van niet-tastbaar erfgoed is vaak nog een onontdekt gegeven. Of het nu gaat om achter de schermen of lokaal gemeengoed: gebruiken, kennis en praktijken met wortels in het verleden worden dagdagelijks gekoesterd en doorgegeven van de ene inwoner op de volgende.

Tweemaandelijks gaat een heemkundige op onderzoek uit in zijn eigen gemeente aan de hand van een 10-tal vragen. Leven en beleven met wortels in het verleden en een blik op de toekomst staan centraal. Welk immaterieel erfgoed leeft er in jouw gemeente en wat betekent dat voor de lokale erfgoedwerkers? Laat je inspireren!

Zin om zelf in deze rubriek te verschijnen? Mail naar daphne.maes@heemkunde-vlaanderen.be.

De FIER-gazet is een initiatief van Heemkunde Vlaanderen en tapis plein vzw.

HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL

DEZE EDITIE HEEM- EN OUDHEIDKUNDIGE KRING BERLARE

Reporters ter plaatse: Cyriel De Bruyne, Tony Van Dender, Luc De Bruyne, Jenny De Schutter, Etienne Le Bon, Theo Roels en Nell Boeykens

– www.hokberlare.be | www.facebook.com/hokberlare –

EEN INTERVIEW MET CYRIEL DE BRUYNE

Wat is het niet-tastbaar erfgoed waar uw heemkring zelf een actieve rol in speelt?

“Wij willen het niet-tastbare tastbaar maken: we spelen, vanuit de kring, vooral in op de kennis die er nog leeft over immaterieel erfgoed en geven deze door aan een groter publiek via allerlei initiatieven. Bovendien proberen we onze kennis zelf ook bij te schaven en actief mee te werken aan het borgen door het leren van ambachtelijke technieken en deze door te geven.”

“Elk jaar openen we de grootste kermis van Berlare met een tentoonstelling in de raadzaal van het gemeentehuis, waarbij we bijvoorbeeld oude ambachten, zoals **touwslagerij, borstel- en penseelmakerij, vlasverwerking en naaldkant**, in de kijker zetten. Hiervoor werken we samen met vakmensen om de ambachten naar buiten te brengen

en geven we het publiek een demonstratie. Via ons klein museum ‘Riekend Rustpunt’ proberen we het publiek ook te betrekken, het is gelegen op een fiets- en wandelknooppunt. Dit museum brengt het mesttransport van de stad naar het platteland in kaart en probeert de kennis hierover te bewaren. We zijn hiermee uniek binnen Vlaanderen. Verder hebben we aan de ingang van het cultureel centrum een kast met thematische tentoonstellingen. De inhoud vervangen we elke twee, drie maanden. Ook hier komt immaterieel erfgoed aan bod. Een tijdje geleden hebben we een authentieke **zwingelmolen** in elkaar gezet en het proces van vlas zwingelen opnieuw uitgevoerd. We hebben dit hele gebeuren op film en foto vastgelegd. De molen is niet meer, maar de kennis hierover wel. We beperkten ons niet alleen tot de zwingelmolen: we hebben ook de andere toestellen die gebruikt werden in de vlasverwerking opnieuw gemonteerd en de reconstructie van de bewerkingen gefilmd. We deden dit trouwens ook voor de borstel- en penseelmakerij en de naaldkant. Onlangs hebben we de tweede

© Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare

Demonstratie van het brakelen van het vlas. © Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare

heruitgave gebracht van het dialectenboek, Diksjonèr van de Bèerlerse spruk: een boek vol met dialectwoorden, oude Berlaarse uitdrukkingen, kinderliedjes ... Het niet-tastbare Berlaarse dialect hebben we tastbaar gemaakt. We hebben dit boek samengesteld vertrekkende vanuit de herinnering van mensen. Ook naar de toekomst toe zijn we van plan om nog meer in te zetten op immaterieel erfgoed via de borstelfabriek. Sinds kort hebben we de oude machines in handen, waarmee we aan de slag willen gaan in een nieuw museum!”

“Naast voorzitter van de heemkundige kring ben ik ook voorzitter van de **volkstuin TuinHier**. Persoonlijk vind ik dat de belangrijkste soort immaterieel erfgoedwerking. We werken al enkele jaren samen met het eerste leerjaar uit twee naburige scholen om percelen te bewerken in de kas-teeltuin. Elk kind heeft zijn eigen kleine moestuin. Met dit initiatief betrekken we de allerjongsten en geven we praktijkkennis door over bijvoorbeeld het telen van kruiden. Hiermee hopen we hen te inspireren en aan te sporen om hier later verder mee te gaan.”

© Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare

Wat is het niet-tastbaar erfgoed dat jullie over 100 jaar liefst nog steeds zouden zien leven?

“Dat is onze volkstuin en de bijhorende samenwerking met de jonge kinderen, waar we heel trots op zijn. We hopen dan ook dat deze een plaats blijft behouden binnen de maatschappij en dat mensen zich in het algemeen blijven bezighouden met lokaal (niet-tastbaar) erfgoed en hierdoor jonge mensen blijven inspireren, die het op hun beurt ook kunnen doorgeven naar toekomstige generaties. Natuurlijk hopen we ook op het voortbestaan van de kring.”

Wat is de meest verrassende ontdekking uit dit 'gemeente-onderzoek'?

“Wat mij vooral opvalt is dat veel lokale werking rond immaterieel erfgoed is vervangen door de komst van nieuwe media, zoals tv en radio. Hierdoor is er veel verdwenen of tot eenheid gebracht, waardoor lokale verscheidenheid verdwenen is. Jongeren worden bijvoorbeeld grootgebracht met K3, maar dit verdringt de kennis van oude lokale kinderliedjes, terwijl iedereen in Vlaanderen K3 wel kan meezingen. Jonge mensen zijn vandaag minder lokaal gebonden. Vroeger werden ze aangespoord door hun ouders om actief aan tradities deel te nemen en kregen ze spontaan interesse. Bovendien zijn materialen die vroeger gebruikt werden voor allerlei ambachten, zoals wijmen, ook verdwenen, omdat deze niet langer geteeld worden. Het zijn allemaal uitdagingen voor immaterieel erfgoed waar onze kring op wil inspelen. We willen het publiek als een eerste stap laten kennismaken met immaterieel erfgoed, en als tweede stap echt actief laten beoefenen van immaterieel erfgoed!”

HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL – HEEMPROFIEL

FIER OP WAT ZIJ DOEN

- Het **poppentheatergezelschap Sloeber** is in 1976 ontstaan door een groep vrienden uit Berlare en nog steeds zeer actief met een dynamische ploeg. Ze maken alles zelf: de verhaallijnen, de decors, de poppen ... De verhalen draaien om Sloeber en zijn zusje Tinneke. Ze worden steeds gebaseerd op wat er leeft bij kinderen in een combinatie met grappige en kritische toespelingen op actuele gebeurtenissen.
→ poppentheatersloeber.wordpress.com
- Sinds 1949 zorgt **Toneelkring Hand in Hand** voor een bloeiend toneellandschap in Berlare, opvolging is geen probleem. Elk jaar brengen ze een nieuwe voorstelling. Ze hebben al vele klassiekers op het podium gebracht, zoals Het gezin van Paemel of Groenten uit Balen. Ze wagen zich ook aan minder bekende stukken, die ze in een eigen jasje steken.
→ handinhandberlare.be
- In het **Café De Warande** in Berlare wordt nog volop het krulbollenspel gespeeld en het is hiermee het enige café in Berlare waar dit nog kan. Er is een authentieke boldersbaan ter beschikking en cafébaas Wim Malin heeft als geen ander het spel onder de knie.

© poppentheatersloeber.wordpress.com

© handinhandberlare.be

© Jelle Vermeersch

MET WORTELS ELDERS ... OF TRADITIE VAN DE TOEKOMST?

© VVV Donkmeer

Vroeger gingen kinderen op 11 november, Sint-Maarten, van deur tot deur met uitgeholde rapen om liedjes te zingen en snoepgoed binnen te halen. Deze traditie bestaat niet meer, maar herleeft in **Halloween**, overgewaaid uit de Verenigde Staten: pompoenen hebben de rapen vervangen, 11 november heeft plaatsgemaakt voor 31 oktober en een griezelement heeft zijn intrede gedaan. VVV Donkmeer organiseert jaarlijks een Halloweenocht waar 300 man op afkomt: vooral jongeren amuseren zich hier.

© www.comerstones.be

Pétanque is eigenlijk ook een 'nieuwe' traditie. Ooit gingen mensen op vakantie naar Frankrijk en brachten dit spel mee naar huis. Pétanque is nu door en door gekend in Berlare en kent vele aanhangers, vooral jongepensioneerden. Het lijkt nog een lang leven van vele generaties beschoren.

© Berlare zingt

Een volledig nieuwe traditie is **Berlare Zingt**. Het is dit jaar toe aan zijn tiende editie. Het is een gratis meezinghappening op het Kapelleplein aan het Donkmeer. Een evenement voor jong en oud op de vooravond van de nationale feestdag. Ambiance en gezelligheid zijn er troef en het publiek kan zich verwachten aan een mix van bekende meezingers, waaronder heel wat Belgische klassiekers.

FIER OP HOE ZIJ TRADITIES DOORGEVEN

1. **Koninklijke Boogschuttersgilde St. Sebastiaan** is de oudste, nog levende vereniging van Berlare. Ze bestaan sinds 1566 en hebben vorig jaar hun 450ste verjaardag gevierd. Ze komen iedere donderdag samen om te oefenen. Wedstrijden en schietingen vinden plaats in het weekend. De vereniging is uitgebreid met de tijd, vrouwen zijn welkom en ze spelen sterk in op de jeugd.
2. **Muziekvereniging 't Meziek** is ontstaan in 2004 uit een fusie van de Koninklijke fanfare De Vriendenbond en de socialistische muziekvereniging Volharding. Beide groepen kenden reeds een jarenlange traditie binnen de muziekwereld die ze meedragen in de nieuwe groep. Deze treedt meermaals per jaar op en probeert voortdurend nieuwe muzikanten aan te trekken. Elk jaar organiseren ze een nieuwjaarsoptreden in het Cultureel Centrum en een 'Concert onder de bomen' op de Briel.

→ tmeziek.be

© www.hln.be

© tmeziek.be

Jong en oud kent dit woord. Er wordt nog volop met knickers gespeeld bij het bouwen van knikkerbanen.

Wie of wat men hier in ere houdt:

Berlare kent een lange traditie van **kermissen en feesten**. Elke wijk had zijn eigen, specifieke evenement. Hiervan zijn nog twee grote en populaire kermissen overgebleven: de **Sint-Annakermis** en de **Septemberkermis**. Heel de gemeente en verder is hierop aanwezig: publiek uit de omliggende gemeenten en oud-Berlarenaars die nog eens terugkomen naar hun geboortedorp.

© Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare

© Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare

De **Sint-Annakermis** vindt plaats op de laatste zondag van juli, op het Sint-Annaplein, en de **Septemberkermis** op de vierde zondag van september op het dorpsplein, de Briel, en op het Beukenplein. Deze laatste loopt over meerdere dagen. De kermiskoersen worden georganiseerd op de zaterdag voor de kermis, op maandag en op de woensdag na de kermis. Op vrijdagavond opent de kermis naar jaarlijkse gewoonte met een tentoonstelling van de Heem- en Oudheidkundige Kring. Deze tentoonstelling loopt tot de volgende dinsdagavond. Aansluitend op de grote kermis is er de populaire jaarmarkt, telkens op dinsdag na de kermis. Als september vijf zondagen telt, wordt er bovendien nog een nakermis georganiseerd.

ALOMTEGENWOORDIG
DIALECTWOORD

MARREBOL

(knikker)

PRODUCT UIT EIGEN STREEK

Paling in 't groen

Berlare is gekend voor het prachtige **Donkmeer**, een 86 hectare groot wateroppervlak. Het Donkmeer is visrijk en dit zorgde voor de streek-specialiteit: **de paling in 't groen**. Vroeger was deze gratis te verkrijgen, maar moest men ze zelf vangen met fuiken. Nu wordt de meeste paling ingevoerd. Mensen komen van heinde en ver om de paling te proeven in de nabijgelegen restaurants. Deze hebben immers jarenlange ervaring. Het geheim van de palingschotels zit hem in de juiste verhouding van de gaartijd en de kruiden. Jammer genoeg zijn de originele recepten een goed bewaard familiegeheim ...

© focus-wvl.be

ONZE AMBACHTEN – TOEKOMST VERZEKERD!

De Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare is bezig met het uitwerken van een nieuw museum met de oude installaties van de **borstelmakerij het Wit Paard** (°1920) die onlangs ter ziele is gegaan. Ze zullen de oude machines opstellen en met behulp van filmpjes en demonstraties de technieken tonen. Borstelmaker Jacques zal een jongere vrijwilliger van de heemkundige kring het ambacht aanleren.

Berlare kende ooit vier succesvolle bierbrouwerijen. Deze rijke traditie leeft voort bij de **Kookbrouwers**, een 14-koppig kook- en brouwgezelschap, ontstaan uit een passie voor bier en koken. Het gezelschap zoekt lekkere bieren bij lekker eten, of omgekeerd. Ongeveer drie keer per jaar brouwen ze zelf. Ze organiseren kookavonden en iedereen mag van het bier brouwen komen proeven. Ze zetten elk jaar hun kennis over bier en eten in de kijker op het Internationaal Bierfestival in Wieze. Hun specialiteit zijn bapas, een combinatie van tapas met aangepaste bieren. Ze merken dat het bier brouwen volop in de mars zit, ook bij jongeren. → kookbrouwers.webs.com

© Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare

© Christoph Baete, zytholoog

ONZE LOKALE VOLKSSPORTKAMPIOENEN

Fred De Bruyne, geboren en getogen in Berlare, is dé volkssportkampioen bij uitstek. Heel Berlare denkt nog steeds terug aan deze wielerved. Op zijn palmares staan verschillende overwinningen, waarvan Milaan-San Remo (1956) en de Ronde van Vlaanderen (1957) de belangrijkste zijn. In Berlare blijft Fred De Bruyne altijd leven, want een van de kermiskoersen wordt de Fred De Bruynememorial genoemd én er is een straat naar hem vernoemd, de Fred De Bruynestraat. Berlare hoopt nu dat een van de 'parelvisser' in zijn voetsporen zal treden.

De parelvisser zijn 4 plaatselijke wielrenners: Greg Van Havermaet (olympisch kampioen), de gebroeders Naessens (Oliver is Belgisch kampioen) en Preben Van Hecke (gewezen Belgisch kampioen). Redenen genoeg voor de Berlarenaar om fier te zijn op die mannen!

© Heem- en Oudheidkundige Kring Berlare - www.dielcamps.net

ZO KLINKEN WIJ

*Sinte Mårte kapoentjen
Leg wat in mij schoentje
Een appelken of e citroentjes
Een notjen om te krouken
Da za mà beter smouken
Sinte Marten speelt zijn pårten
In de schaa van Pierlala*

Dit is de Berlaarse variant van een traditioneel kinderliedje dat op Sint-Maarten (11 november) wordt gezongen. Het liedje is opgenomen in het dialectenboek, uitgegeven door de Heem- en Oudheidkundige Kring.

ALOMTEGENWOORDIG
DIALECTWOORD

~
PUITENKLOPPERS

~
(spotnaam)

Dit woord werd gebruikt als spotnaam voor de Berlarenaars. De armere bevolking ging als bijberoep kikkers vangen langs grachten en beken om door te verkopen als delicatessie aan naburige restaurants. Met een stok sloegen ze op de grond om de kikkers, ofwel de puiten, te laten opspringen, waarna ze de kikkers grepen en in een zak staken die ze op hun schouders droegen. Vandaar de naam puitenkloppers.

De FIER-gazet reporters hebben geprobeerd om alle beeldrechten te achterhalen en te vermelden. Indien u desondanks van mening bent dat uw rechten als auteur en/of fotograaf zijn geschonden, dan kunt u contact opnemen met consulenten@heemkunde-vlaanderen.be.